

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

NOI PENTRU NOI.

Ca și când ni-ar fi deschis cineva toate porțile unei tortărețe, ca să intrăm tot mai mulți și să apărăm și mai intensiv comorile cuprinse între zidurile aceleia, — așa mi-se pare că se întâmplă acum când s'a decis apariția de 3 ori la săptămână a „Unirei”. Când ne întâlneam numai odată în săptămână cu dânsa, ni-se părea mai puțin interesantă, cu toate, că același program și același scop îl urmărea ca și azi; — ni-se părea prea îngust, prea puțin terenul, pe care de mulțori mulți ar fi dorit să sară cu arma vorbei de condei, spre a apăra după loc și împrejurări: legea și limba strămoșească cu drepturile recunoscute, dar adeseori atăcate.

Mulți vor fi crezut până acum, cumcă întru susținerea acestei foi, redactorii și editorii pe lângă tot programul mândru sunător, au urmărit scopuri de câștig material, cu toate, că privind în internul administrației acestei foi, totdeauna — din cauza neinteresării multora — se încheie munca cu perderi mari. Imprejurările grele în cari trăim ca biserica națională, la a cărei umbră ni-am conservat individualitatea etnică, nu ne permite ca să rămânem indiferenți, când vedem că evenimentele ce se desfășură zilnic, numai așa le putem depărta ca să nu ne strice, dacă vom fi la pază, la postul nostru, pentru neam și lege. Corupțiunea generală, de care suferă în măsură mare omenimea; năravuri stricate, nepăsarea, și înclinarea spre materialism și ateism ș. a. au trebuit să ne sguđuie, și sguđuitura aceasta a strâns laolaltă pe capii iluștri ai provinciei mitropolitane, și conștii de răspunderea ce o au pentru noi toți, ca din un organ de Dumnezeu luminat, au pronunțat și prin presă necesitatea apă-

rării intereselor neamului și sprijinirea și lățirea presei și a cărților bune. — Onoare acestor iluștri părinți!

Numărând așa prin fuga de condei toate parohiile, apoi reuniunile noastre românești de cetire, apoi și numai un număr mic, din laici cu adevărată dragoste către biserică și organul de apărare a intereselor ei, nu se poate, ca „Unirea”, această trîmbiță glăsuitoare, să nu-și poată împlini misiunea politică-bisericească în modul ce-l reclamă mărimea și apărarea intereselor noastre obștești, dacă i-se va da sprijinul și material cum se recere. Nu mărire deșartă, nu interese de clică și partid, ci dragostea și dorul de progres pentru biserică și neam, aceste sunt scrise pe steagul acestei foi.

Noi trebuie să trăim prin noi și pentru noi; dela nime nimic luând, dar apărând ce e al nostru, și grijind, ca ori-ce lovitură să ne afle la pază.

Bărbați bătrâni, juni plini de vieată, într'un cuget și într'o simțire lucrați pentru pacea a toată lumea și pentru bunăstarea, promovarea și apărarea s. biserici, ai cărei fii sunteți și trebuie să vă mărturișiți ori și când.

Mintea și condeiul să se pună în serviciu cauzelor mari și sfinte, curățind rugina și uscăturile ce ar împedeca și ar strica ei. Așa vom fi „noi pentru noi” folositori.

Nu lăsați, ca glasul Arhierilor să sune în pustie. Ei mai bine, ca noi văd primejdia și știu află cele mai potrivite mijloace de apărare. Ei ne chiamă sub steagul „Unirii”, chiar acum când desunirea parcă stăpânește inimile celor mai buni ai noștri. Noi să ne strângem rândurile și să fim uniți cu toții sub flamura „Unirei” pentru mărirea sfintei Biserici și a neamului.

P. Grapini.
paroh-prot.

ADUNAREA IUBILARĂ A „ECONOMULUI”.

În jurul acestui institut, de credit și economii, de care sunt legate așa de multe și de mari interese ale clerului și poporului nostru, mai ales ale bisericii noastre, s'a scris și s'a vorbit, mai ales s'a șoptit și s'a clevetit, atât de mult, încât e timpul suprem, ca acum odată să lăsăm teren larg ca să vorbească și faptele. În locul pasiunilor, cari întunecă mințile, să vorbească cifrele, cari luminează. În locul măruntelor interese personale sau de clică, să vorbească odată orizonturile largi ale interesului suprem: *ale binelui de obște*, care e concretizat în interesul bisericii, primul nostru organism, și în interesul *culturei românești*, sufletul vieții noastre publice.

Faptele ne spun, că „Economul” este unul dintre instituturile financiare mai puternice; că „Economul” este în unele privințe între cele dintâi instituturi ale noastre; că „Economul” este în privința organizațiilor economice și a acțiunilor culturale în fruntea tuturor instituturilor noastre de credit și economii.

Faptele ne spun, că „Economul” a dat în 25 ani peste 62,000 pentru scopuri filantropice, din care sumă 32,000 vin pe ultimii 5 ani, de când și-a schimbat conducerea.

Faptele ne spun, că chiar acum, în ultima adunare jubilară, „Economul” a împărțit spre scopurile culturale 9512 cor. 62 fil. — ceea ce corespunde la un capital de 200,000.

Faptele ne spun, că „Economul”, în priceperea situației noastre grele, susține anual școala cu 2 învățători din Cluj și dă an de an câte 1500 cor. pentru ajutorarea școlilor din jur.

Faptele ne spun, că „creând pe deasupra o corelație între cultură și economie, prin condiția pusă celor ajutorati de a institui tovarăși agricole și cursuri de analfabeti“ — „Economul“ a reușit a crea în jurul Clujului, în cel mai neorganizat ținut, 10 reuniuni sistem „Raiffeisen“ și 3 filiale în 3 centre cam desconsiderate până acum.

Și ca o cunună a tuturor, faptele ne mai spun, că din prilejul jubileului său „Economul“ a votat 30,000 cor. pentru noua biserică rom. gr. cat. din Cluj, — atunci când se știe, că prin colecta orânduită din partea conferenței ilustrilor nostri Arhieriei în toate bisericile metropoliei române unite cu Roma nu s'au putut adună, pentru acest scop măreț, nici 10,000 cor.!

Iată de ce jubileul „Economului“ se ridică din cadrele strâmte ale unei serbări familiare, la rangul unui eveniment cultural românesc. Fără paradă deșartă, fără tămâierile obicinuite, fără atențiunile convenite chiar, acest jubileu aruncă văpaia luminătoare a faptelor, schinteierea ideilor mântuitoare și ne dă tuturor veselia sănătoasă a unui organism conștiu de menirea sa.

Astfel considerat, jubileul „Economului“ a fost ca un răsărit de soare, dinaintea căruia dispar um-

brele, cu toată ceata de ființe iubitoare de întunec.

La lumina soarelui avem însă nu numai mulțumirea de a fi scăpat de ființele noroase ale întunecului nopții, ce a trecut, ci prindem noue puteri și pentru continuarea lucrării viitoare, deschizându-și-se nouă cărări, și isvorându-ne nouă puteri în vine, pentru a duce opera, începută cu bun gând, la un bun sfârșit.

De asemenea și iubileul „Economului“ a luminat nu numai situația trecutului apropiat, ci ne-a dat și cele mai întemeiate nădejdi pentru un luminos și viguros viitor apropiat.

Implinind 25 de ani — cum a zis un orator la banchet — „Economul“ a împlinit anii majorenității, și a pășit în vârstă, când fleștecare, eșind din atmosfera nebuloasă a patimilor tinereții, merge limpede înaintea, conștiu de îndatoririle, ce are, urmărind cu vigoare și înțelepciune, problemele ce-i impune asigurarea viitorului, conștientă răspunderii față de urmași, și face un capital rentabil din experiențele, poate neplăcute, ale trecutului său încercat.

Noi, care urmărim cu viu interes, mersul lucrurilor și gândurile bărbaților conducători, atât de conștienți de chemarea institutului, ce conduc, avem mulțămirea de a constata acest fapt, din prilejul aniver-

sarului de 25 ani a înființării și dorim, drept felicitare și urare la jubileu, ca dispozițiile constatate acum să fie statornice, spre a garanta institutului liniștea inomis necesară pentru a-și ajunge o dată desvoltarea, de care actualii conducători, întru răbdarea, stăruința și înțelepciunea lor, l'au făcut capabil.

* * *

Iată de altfel decursul adunării generale ținută la 11 Martie 1911.

La orele 10 a. m. toate salele din etajul I. al casei institutului din strada Vesselényi sunt pline de lume aleasă, Portrele de pe pereții salear: Metrop. Vancea, Episcopul Pavel, Ștefan Havași, Episcopul Dr. V. Hossu, Dr. Al. Mocsonyi, Dr. Aurel Mureșanu, Ioan Petran, Al. Bohățel, canonicul Art. Șarkadi, — care stăpânește sala de ședință — cele mai multe opere ale penelului Dnei Elena Mureșanu din Brașov, — pare că și ele strălucesc de vioiciune și veselie, că au ajuns să vadă aceasta dispoziție de sărbătoare.

La signalul dat trecem în sala cea mare de ședințe. La masa verde a prezidiului iau loc: Eugen Bianu, mare proprietar în Făget, președinte, Dr. Elie Dăianu, protopopul Clujului, vicepreședinte, Dr. Amos Francu, energicul director executiv, Coriolan Pop, directorul „Bihoreni“ din O.-Mare, Iuniu Br. Hodoș, seriosul director al „Patriei“ din Blaj, Lad. Papp, Dr. Romulus Marc. și Dr. Bas. Basiota, simpaticul medic din Cluj, toți membrii în direcțiune.

În rândurile asistenței se remarcă doi canonici: Ales. Uilăcan și Dr. Izidor Marcu, fost președinte al direcțiunii, care dimpreună cu Aurel C. Domșa, contabilul adm. centrale, reprezintă fondurile și fundațiunile

FOIȚA.

Vestitorii credinței.

Intre negri din Bagoie.

Părintele misionar *Clasee* scrie următoarele din interiorul aproape nelocuit al Africei, aparținând misionarilor din Algir:

Teritoriul dela lacul Kivu spre răsărit, care este muntos și vulcanic, se numește Bagoie. Ținutul acesta este locuit de o sămânție puternică, care se deosește foarte mult de o sămânție învecinată numită Banjakuvanda. Sunt oameni puternici cu musculatura tare și foarte desvoltați. Nu seamănă cu negri din Batu, cari sunt înalți, subțiri și mlădioși. Lucrul de mână mai fin nu e pentru ei. Cu degetele lor puternice distramă totul. Sunt făcuți pentru lucrurile tari și grele, și e un popor blajin, nasul lor e lat, buzele groase, membrele lungi și slabe. Despre ei nu se poate spune că sunt frumoși, dar sunt destul de regulați în trăsurile feței, figura lor nu e pocită dela natură, cum aflăm de regulă la ceialalți negri.

Sunt de natură închisă, ambițioși, cu înclinări spre furt, totdeauna gata de luptă sancuimei, și foarte simțitori. Insulta o simțesc adânc, și iartă foarte cu greu. Când e vorba de independența lor, sunt

foarte rezoluți. Nu se prea supun nici legilor cari le aduce șeful tribului, și sunt în stare de a se mută mai bine în alte ținuturi, decât să plătească dările ce li-se impun.

* * *

Îmbrăcămintea în Bagoie nu e variată. O piele de capră aruncată spre stânga — partea dreaptă rămâne liberă — servește de pantaloni și vestă. Copiii sunt îmbrăcați totdeauna în negru, și numai la gât poartă ceva betea. Sunt cuviincioși; ceice își uită de sine și ies dintre marginile cuviinței, sunt făcuți atenți și pedepsiți. Părul și-l tund, numai în unele părți a capului formează câteva codițe, din cari își fac diferite figuri. La îmbrăcămintea lor se mai adaugă un burduf de tutun, care îl poartă legat după gât sau la ureche și care nu lipsește dela nice unul, și o lulea care o țin de regulă printre codițele de pe cap.

Pe brațe și picioare poartă brățare de aramă, fier, și uncori chiar și de iarbă. Un negru care nu poartă brățare de acestea, e luat în batjocură. Încălțăminte nu o cunosc. Când umblă pe locuri pietroase își fac niște opinci din frunze de banau. O păreche de opinci de banau îi țin o zi, și dupăce fleștecare știe să-și pregătească opinci de aceste, nu au nice meseriași de opinci.

Până nu se mărită fata, părul și-l

poartă ca și bărbații. Mama tinăra își tunde părul, numai pe vârful capului lasă puțin, care formează ca o coroană. În timpul acesta se încinge cu un brăuleț, pe care sunt înșirate niște globurile de fier, cu cât sunt mai multe, cu atât sunt mai prețioase. Sunetul produs de aceste globurile, anunță de departe sosirea femeiei. În zile de lucru femeia poartă ca îmbrăcămintea două sau trei piei de capră. În zile de sărbătoare, femeia mai cu stare schimbă îmbrăcămintea cu o piele de vacă mai mare. Toată cosmetica femeilor negre, se reduce la oleiul de ricină sau untul mai rănced, care e și mai iubit. Dacă s'a măclăit bine cu unsori de acestea, negresa e frumoasă și drăguță, din contră, care nu e unsă cu unsori de acestea, — după cum zic ele — seamănă cu o oală spartă.

Negri cari locuiesc ținutul Bagoie se deosebesc de neamul Banja-Rvanda. Originea și istoria lor nu o cunosc numai cu puțin în urmă; câteva evenimente mai apropiate și mai interesante formează istoria lor. Spre exemplu, regele negrilor din Bata are cunostință de 10 antecesori ai lui. La fel sunt și negri din Bagoie. Amintirea străbunilor, cari au început pentru întâia oară a cultiva pământul Bagoie, e încă vie între ei, iar cei bătrâni își aduc aminte chiar de copii acestora. După părerea lor, deabea s'a împlinit un veac dela imigrarea lor.

Blajului. Se remarcă mai mulți protopopi: venerabilul N. Solomon, dela Ludoșul-Mureșului, Ioan Hatieganu, al Cojoenei, Ioan Maior, al Aiudului, Arion Popa, al Reghinului săsesc și Iovian Andreiu din Ciachi Gârbău. Preoțimea din jur e bine reprezentată: Elișeu Moga (Apahida), Mihail Hodârnanu (Pata), Ioan Issicu (Feneșul-săsesc), G. Pop. (Feleac), Ștef. Pop (Fildul de mijloc), N. Tincu, (Girolt), N. Cosma (Topa deș.) etc. Dintre fruntașii mireni se remarcă: Iuliu Poruțiu, dir. „Viădesei“ din Huedin, Iulian Marțian, dir. băncii „Mercur“ din Năsăud, Ioan Godolan, proprietar Giulatelec, Dr. Gael, adv. Ciachi-Gârbău, Dr. Vict. Poruțiu, Dr. Valentin Poruțiu, avocați Cluj, Dr. Rossu, Gherla, apoi alți avocați, proprietari, învățători, meseriași și țărani, ca Teodor Cornea (Coruș) și Drăgan din Popfalău. Tabloul e viu și variat. Dispoziția solemnă. Se simte în aer a jubileu.

Președintele după cetirea apelului nominal constată, că sunt de față, în persoană sau prin reprezentanți legali 163 acționari; conform statutelor adunarea deci poate aduce hotărâri valide. În urmărire deschide adunarea cu următorul

Cuvânt de deschidere.

„Onorată adunare generală! Înainte de aceasta cu 25 ani vre-o câțiva bărbați inimoși, însuflețiți de înaintarea poporului nostru, au înființat institutul „Economul“ aici în Cluj, acest marcant centru cultural și financiar al părților ardelenne — pe de o parte pentru ajutorul celor din loc, pe de altă parte și mai cu seamă pentru ajutorarea plugarului român din jur, pentru a-l scăpa de exploatarea cămătarilor. Institutul în acești 25 ani a fost expus multor încercări, însă le-a succes conducătorilor, cu deosebire în acești 5 ani din urmă, prin munca și istețimea ce-

caracterizează, a-l ridică între fruntașele institute financiare. Din zelul și munca aceasta partea leului i-se compete on. Domn Director Dr. Frâncu, și stabului său oficial, care n'a cruțat nici oboseală, nici muncă, spre a aduce institutul la starea aceasta de înflorire.

„Domnilor! Din încredințarea direcțiunii Dvoastră fiind ales președinte al acestei instituțiuni, mă simt fericit, că din acest loc onorific, Vă pot felicita și saluta la a 25-a adunare generală, jubilară, a institutului „Economul“.

„Salutându-Vă din nou, din acest prilej solemn, că v'ați adunat în un număr așa de frumos, declar ședința de deschisă“.

După cuvântul prezidial, primit cu aclamații la adresa noului președinte, care pentru prima oară conduce adunarea generală se intră în ordinea zilei. Se denumesc notari: N. Căciulă, contabil și Dr. Victor Poruțiu, iurisconsult. Verificători și scrutători: Ioan Godolan, Dr. Valentin Poruțiu și Iosif Orga, secretar.

Dezbateri și hotărâri.

Dr. Ioan Oltean, adv. în Ludoșul Mureșului, propune ca raportul direcțiunii, publicat deja de mult, să se considere citit. Se primește, dar totuși se cetește bilanțul și propunerile direcțiunii, cum și raportul comitetului de supraveghiere, prin dl A. C. Domșa.

Protopopul Reghinolului Arion M. Popa într'un cuvânt mai lung arată, că toți cei ce urmăresc fără preocupățiune mersul afacerilor financiare și economice ale institutului, trebuie să-și exprime satisfacția și mulțumirea, pentru deosebita atențiune, ce dirigitorii în frunte cu dir. ex. Dr. Frâncu, dau problemelor de organizare economică și celor culturale. De aceea crede a vorbi din sufletul fiește cărui acționar de față, ha cu consentimentul tu-

turor celor de bine, cari nu sunt aci, când propune a primi bilanțurile prezentate, și toate propunerile direcțiunii, exprimându-i mulțumita adunării generale pentru zelul, priceperea și stăruința răbdătoare, cu care merge înainte, neabătută, întru împlinirea datorințelor sale și urmărirea programului său economic și cultural.

Cuvântul vădit, adânc simțit al barnicului protopop, care a venit din așa mare depărtare spre a-și arăta respectul său pentru inteligenta conducere a institutului, este viu aclamat și toate hotărârile se enunță ca primite cu unanimitate.

Între hotărârile acestea, la cari vom mai reveni, este și una, care eternizează distinsele servicii ale fostului președinte.

De aceea Revs. Dr. Izidor Marcu ține să-și exprime mulțumirea pentru onorurile ce i-se fac. În cuvinte netede și deschise arată cum, cu regret, a trebuit să se retragă din direcțiune, pentru a răspunde celorlalte îndatoriri oficiale, ce a primit în Blaj. S'a convins însă cât a stat în fruntea direcțiunii, cu care a avut cele mai cordiale raporturi, că „Economul“ așa cum este condus împlinește o mare misiune în mijlocul poporului nostru. Știe chiar, că și cei ce nu sunt prietini ai institutului, după veleitățile lor trecătoare, — recunosc, și trebuie să recunoască, cum că nici un alt institut nu jertfește proporțional așa de mult pentru școală și biserică, pentru țărânie și pentru tinerime, ca tocmai „Economul“. „De aceea este datorința noastră a tuturor, zice oratorul, ca și noi, fiește care în cercul său și la locul său, să apriem, să sprijinim acțiunile „Economului“ și să-l ajutăm astfel, cu fapta noastră, întru săvârșirea misiunii sublime ce o are în mijlocul poporului nostru“.

Cuvintele categorice și deschise ale fostului președinte sunt acoperite de aclamațiuni.

Alegeri și încheiere.

La propunerea parohului Emil Petran, din Almașul-mare, adunarea fixează marcele de prezentă, apoi președintele anunță, că au fost sortiți, conform statutelor, membrii direcțiunii: Coriolan Pop și Ladislau Pop. Invită adunarea să aleagă 4 membrii noi în direcțiune. Se face votarea și sunt aleși, cu aproape totalitatea voturilor:

Eugen Bianu, mare proprietar,

Dr. Amos Frâncu, avocat,

Coriolan Pop, direct. „Bihorenei“.

Ladislau Pop, asesor la sedr. orf. în penziune și proprietar.

Se face apoi votare pentru alegerea comitetului de supraveghiere, care este ales fără nici o schimbare.

Votările nominale țin mult fiind peste 50 votanți, și astfel se fac orele 11 $\frac{1}{2}$ când se încheie adunarea.

Protopopul Ioan Hatieganu, constatând decursul solemn al adunării, exprimă mulțumita sa direcțiunii și mai ales președintelui. Cu aceasta ne ducem la banchet, în Hotel „New-York“. Despre banchet poate separat.

C—s.

În timpul acela — spun bătrânii — totul eră acoperit de păduri. Aici s'au așezat sămânțele venite din diferitele părți. Neamurile aceste pe rând s'au amalgamizat, uitându-și originea. Mai târziu au sosit cete nouă. Frica de canibali i-au silit să-și caute o patrie mai bună.

Au început a cultiva pământul, pădurile de banau se înmulțeau, sămânături frumoase și bogate arătau hârnicia lor. Și acuma încă extirpă la păduri, arbori uriași se dau la o parte, iar locul lor îl ocupă sămânături de piper și tutun. Cu așa forță s'au apucat de extirparea pădurilor, încât în curând n'are să rămână nice un arbore în această țară frumoasă.

* * *

Cu toate-că multe dintre familiile venite din diferite părți și-au păstrat datinele și originea, totuși s'a format un singur popor, afară de sămânția Batva, care e încă liberă, independentă, și se opune la orice amalgamizare. Limba lor e aceeași cu a sămânției Rvanda, dar în espresia lor au mult străinism.

După cum li-e expresia așa le sunt și datinele, ordinare, aspre, cu toate acestea ei să pretind de oameni grațioși. Un mojuje (după cum se numesc ei) își saluta prietinel foarte scurt și rece, pe cei străini nu i bagă în samă, merge liniștit mai departe. Au un obicei interesant: de a nu saluta ei prima oară pe șeful tribului, ci el

trebuie să salute pe cel ce se apropie. Aceasta e o lege în regulele lor de bună-cuviință. Superiorul are datorința de a saluta și nu de a resaluta, cel-ce cutează a preveni acesta e atacat și lovit cu lancea, care o poartă fiecare la îndemână.

Europenilor li-se pare foarte curios acest obicei și să obișnuiesc cu greu cu aceste regule ciudate. Când ne întâlnim cu câte un șef, spre marea noastră mirare vedem că nu ne ia în seamă. Nici o privire nu aruncă asupra părinților misionari.

Când se întâlnesc doi negri își strâng mâna fără a pune o vorbă, și numai după câteva minute începe a spune ceva cel care e mai bătrân, sau care e superior.

Copii fac excepție. Aceștia până sunt mai mici au datorința de a saluta părinții îndată ce s'au făcut mari își lasă această datină frumoasă. Complezanța negrilor are unele cerințe. Dacă cineva face cadou miere, poame sau beutură, cel care primește cadourile pretinde, ca donatorul să guste prima oară din toate. S'a întâmplat, că la o plimbare ce am făcut-o cu vicarul apostolic ne-cum întâlnit cu un negru care ducea un ulcior pe cap. Fără a spune un cuvânt, apuca pârharul vicarului, îl umple cu apă apoi îl bea de jumătate și îl întinde vicarului zicând: Poftim și bea e tare bună.

(Va urma)

Cultura la sate.

De când stăpânitorii acestui stat au dat poruncă prin lege, ca noi prin noi să ne desbrăcăm firea, obiceiurile și limba, ca să luăm alta haină străină de mintea, gândul și viața noastră seculară: de atunci slova română a ajuns la preț.

Poporul nostru, din fire foarte conservativ, zi de zi a luat samă că numai scrisul și cetitul poate da valoare omului, numai prin știința de carte se poate omul mai ușor ferici; pe oricare teren al vieții sociale. Odată bine statorit acest adevăr, a dat indemn poporului mai deștept dela sate ca prin școli să-și puie temeiu de viață copiilor săi.

Astăzi avem numeroase sate, unde energia conducătorilor și deșteptarea poporului împrumutat sprijiniți unul de altul își dau toată silința, ca nici un singur băiat să nu rămână nel învățat în satul lor.

Apoi unde s'a stabilit acest adevăr ca o dogmă de educațiune, aeolo progresul cultural își face calea, acolo cartea, revistele și ziarele noastre sunt bine primite.

În asta comună în anul 1903 se ceteau 2 foi populare; astăzi se ceteșc 8, pe atunci cărțile de cetit n-aveau căutare, astăzi, trebuie bibliotecă, ca să fie mulțamiți toți cetitorii.

Interesant este a ști, cum s'a ajuns la la acest rezultat? Teatrul și concertul popular a dat indemnul și străduința: perorări cântări, dialoguri, trialoguri și mai ales piesele comice de teatru, au dat încurajarea, la cetit și scris.

Dacă aceste petreceri cinstite, frumoase și demne de părtinire se vor generaliza în satele noastre, atunci nici o mie de legi ori fărădelegi nu vor putea știrbi, opri, ori nimici cultura firească a poporului: care se află în dulcea noastră limbă.

Teatrele și concertele populare trebuie să fie sprijinite, lăfite și introduse mai vârtos în acele ținuturi, unde poporul nostru este într'adevăr expus la pierderea limbii: cum este în apropierea câmpiei maghiare și în părțile sătmărene.

Când tinerimea este invitată ca să învețe câte-o piesă teatrală ori poezie, fiecare să fie instruat ca să-și scrie rolul său. Acesta este metoda cel mai potrivit și indemnul cel mai puternic, ca tineretul să se obișnuiască la cetit și scris corect.

În părțile amenințate de copleșirea limbii străine, de firea poporului nostru, prin cetitul des, prin scris și învățarea de rost, exprimarea cuvintelor, accentuarea și auzul se obișnuiește cu frumșeta limbii. Ba prin însușirea unor ziceri plăcute și expresii mai geniale, conversația tinerimei câștigă material prețios, pe care știe a-l valoră timp îndelungat și trece dela o persoană la alta până ce se încetățânește în sat.

Tot aceste petreceri întocmite sub sprijinul artistiei bisericesti, sub conducerea intelectuală a preotului și a învățătorului, pe lângă aceea, că câștigă poporul rutin social, tractare fină și plăcută, ne dau un alt câștig și mai valoros, căci sunt trași dela crășmele ovrești și lupanarele immoralității la: lumină și cultură.

Prin contribuiri mici se îndeamnă a părtini știința truda și cultura tinerimii muncitoare. Din aceste contribuiri se pot întemeia biblioteci comunale pentru toți aceia, cari știu ceti.

În urmă ce să mai zic despre puterea moralizatoare a acestor petreceri, prin cari moravurile rele, viciile păgubitoare se combat, prin cari ascultătorii și participătorii se lustreșc și nobilitează.

Mai puternice stimulate și îndrumări spre cultură sunt: concertele, teatrele și corurile de cântări, unde participă tinerimea, unde se deschide calea la întrecere desteritate și predare la înțeles.

De altfel tinerimea dela fire s'a este înclinată spre veselie, petrecere și haz; unde i-se imbie aceste, acolo purcede cu hotărîre și nu cunoaște greutăți ori jertfe: acolo bucurios ne urmează.

Când noi, cărora ni-s'a dat în mâni frânele conducerii poporului, cărora ni-s'a încredințat deșteptarea și luminarea lui, cari trebuie să simțim ambiția, că putem cuceri inimile și câștiga sufletele: pricepem chemarea și aplicăm măsurile, atunci putem fi siguri de sporul cultural. Voește și veputea, lucră și vei isbuti; asta să ne fie mai xima de cucerire și viitorul este al poporului nostru.

R.-Cristur 1911.

I. Costin.
paroh.

„Trădătorul Mangra“. La întrebarea noastră din Nr. 13 — „Tribuna“ îi zice „nostima întrebare“, am primit în sfârșit un răspuns deși numai indirect, — după ce mai multe ziare au reprodus întrebarea noastră. În nr. 49 „Tribuna“ ocupându-se cu „Telegraful Român“, și cu o declarație a lui Mangra publicată acolo, ține a releva faptul că „Telegraful“ și-a deschis coloanele „trădătorului Mangra“.

Iar în nr. 50 nu mai puțin, ca de trei ori ocură numirea „trădătorul Mangra“. Astfel am putea fi lămuriți cu privire la un punct din întrebările puse de noi, — deși lămurirea dată nu acopere întocmai logica stilului din „Mășterul de oglinzi“. Acolo anume se zicea: „iar în fund tabăra trădătorului și moderațiilor, Burzii și Mangrii“. Se părea deci că „Burzii“ sunt „trădătorii“ și „Mangrii“ moderații. „Tribuna“ ne lămurește acum că „Mangra e trădătorul“ și — prin urmare — „Burzii“ moderații... Sau nu? Atunci am dori mai multă precizie, și mai puțină poezie. În politică mai ales claritatea stilului se cere.

Dar, porniți odată pe lămuriri, să binevoiască confrății dela „Tribuna“ a ne mai lămuri într'un punct“. Vicarul Mangra, „trădătorul Mangra, este el membru în consiliu de direcțiune a „Victoriei“, alături de Roman R. Ciorogariu, da ori ba? Asta pentru că în publicația de pe ultima pagină a „Tribunei“ nr. 46 dela 11 Martie figurează în direcțiune „V. Mangra m. p.“ tocmai lângă păr. R. Ciorogariu. În aceeași publicațiune din nr. 47 al „Tribunei“ însă nu mai figurează. Ce s'a întâmplat de ieri până azi? A abzis Mangra din direcțiunea „Victoriei“? Sau ce?

O turmă și un păstor. În vara anului 1909 s'a dat un prânz în cinstea arhiepiscopului catolic de Naxos Leonard Prințeze, luând parte mai mulți episcopi și reprezentanți, clerici și laici. Între alții a luat parte la acest prânz și episcopul ortodox de Syros și Tenos, *Atanasii Lebentopulos*, care

cu această ocaziune a zis între altele următoarele: „Doresc ca duhul dragostei creștinești să uniască pe toți creștinii sub un singur păstor“. (Cf. revista din Constantinopol *Καθολικὴ Ἐπιθεωρησις*, Nr. 15 Iulie 1909 pag. 696.) *Prin dragoste la unire!*

Iată deviza ce ne-o dă un arhierou ortodox în mijlocul certelor odioase dintre polemicii răsăriteni și apuseni ai chestiei unirii bisericilor. El a înțeles duhul timpului! A înțeles, că nu într'atâta puncte dogmatice sunt piedeca unirii bisericilor, ci mai mult lipsa dragostei creștinești în reprezentanții unei ori altei biserici. Deci dacă dorim a promova chestia unirii bisericilor, mai înainte de toate dragostea creștinească reciprocă să stăpânească inimile noastre.

Și e de tot natural aceasta; căci dacă duhul urei, adevăcă patima, a dezbinat bisericile, este evident, că numai duhul dragostei le poate împreuna iarăș.

Ne sunt încă în proaspetă memorie cuvintele patriarhului Constantinopolului, Ioachim III, că „spre a se ajunge la o unire a bisericilor, este de lipsă mai întâi, ca de amândouă părțile „să înceteze fanatismul“ și că „nu dogmele sunt pricina de căpetenie a dezbinării, ci politica“ (Cf. „Unirea“ Nr. 5 1911 pag. 55). Noi de mult am susținut aceasta.

Drept răspuns, aceiași cari se pretind a fi în unire dogmatică cu patriarhul ecumenic al Constantinopolului, mai invoacă și astăzi cauze dogmatice în contra unirii bisericilor.

Dar veni-va vremea, când toți vor pricepe mântuitoarea diviză: „Prin dragoste la unire!“

VIRGIL POP.

Reviste.

Episcopii noi. Foaia oficioasă aduce nouele numiri, ce s'au făcut în statul episcopatului catolic.

Episcopul Cianadului *Dr. I. Cernoch* e numit episcop la *Calocca*, Conte *N. Széchenyi* episcop până acum în *Iaurin*, trece de episcop la *Oradea-Mare*, *Dr. A. Várady*, episcop titular și consilier de secție în min. cult. e denumit de Episcop la *Iaurin*, iar profesorul univ. *Dr. Iuliu Glattfelder*, rectorul Colegiului „St.-Emeric“ e numit Episcop al *Cianadului* la *Timișoara*.

Dr. I. Csernoch născut la 1852. Studiile teologice le-a mântuit în Viena, parte în *Pazmaneu*, parte în *Augustineu*. A fost hirotonit în 1874. Bărbat cu multe daruri firești, a obținut rând pe rând numeroase distincții bisericesti. — A avut rol însemnat pe vremea zaverelor politico-bisericesti și în făimoasa eră a lui *Banffy*. Ca aderent neciintit al partidului popular în 1901 a fost prima dată ales deputat dietal în orașul natal: *Szakoleza*. — De atunci și până în 1908, când fu numit Episcop la *Timișoara*, a rolat ca politician de elită. Azi când se departă

din Timișoara, lasă fundațiuni culturale în preț de 200.000 Cor.

Contele N. Széchenyi, doctor în dreptul canonic, născut în Sopron la 1868. A făcut teologia în Jaurin — fiind apoi hirotonit în 1890. Afară de zelul din jurul mai multor instituții umanitare, lasă bună amintire și în urma bunei chivernisiri a scaunului, pe care-l părăsește.

Dr. A. L. Várady. Originar din Timișoara. Născut în 1865. Teologia a studiat în Seminarul Central din Budapesta, completându-o cu Augustineul din Viena. Abia fiind încă de 31 ani ajunge în ministerul cultelor. — A fost și e un aprig luptător al catolicismului maghiar, și s'a interesat deosebit de patrioții săi înstrăinați prin România și Bucovina. Se zice, că ne-ar aprecia creștinește și pe noi Români.

Dr. I. Gattfelder. Budapestan băstinaș. Și-a absolvat toate studiile inferioare, medii și superioare în Capitală. — Bărbat întreg cu distinse calități, puternic la vorbă, norocos la îndreptări — ajunge relative încă destul de tânăr pe tronul Vlădiei, având abia 37 ani. Om cu multă vigoare juvenilă. Cazul lui ne dovedește, că și munca intensă și conștie își află nu odată răsplata cuvenită. — Cei-ce l-au cunoscut și-l cunosc mai deaproape, au destule simpatii pentru multe însușiri de-ale lui. Plăcut până și în cercurile cele mai înalte. Orator de forță și iubitor de tinerime. E destul să pomenim cazul, când a părăsit acum vre-o 2 ani Seminarul Central al clericilor universitari, unde timp îndelungat fusese prefect de studii: a fost un superior exemplar, în același timp însă pedant de strict — și totuși, când numit fiind profesor universitar și-a luat rămas bun, a lăcrimat adânc emoționat alături cu clericilor.

Spicuri.

Un testament.

Fixăm aci dintr'o foaie unguerească ca un prețios moment psihologic următoarele:

„Dare de seamă despre chestia română.“

Acum când orânduiala firii îmi smulge din mână condeiul — căci doar nu peste mult numai din Cer mai pot privi îmbrășosările bunilor maghiari cu frații români — voi să-mi spun și dorința sinceră depusă în testament. Aceasta consistă într'aceea, ca să iubim poporul românesc, căci pe întreg rotogolul pământului acesta e cel mai nestruciat popor și poate fi merit pentru tot ce-i bun și frumos. Din parte-mi purced din cazul oribil, când, în toiul ravagiilor din 48, fratele Székely István, ungurul ce locuia în față cu noi și căruia tatăl meu numai bine i-a făcut — în furia lui oarbă voi să omoare pe tată-meu: iar Ciungan Todor, nație românească, care de altcând era indiferent pentru noi, a scăpat vieața tatălui meu în Șoimuș. — Eram

atunci de un an și jumătate. — Și-mi pare oareși-cumva cu nepuțință, — eu însă îmi mai aduc aminte de strălucirea fûrcii de fer, pe care fratele Székely István era p'aci s'o împlânta în pieptul tatălui meu și azi încă-mi joacă naintea ochilor icoana, cum lui Ciungan Todor, luptându-se, îi scăpa pălăria neagră la pământ.

Eu îi ridicai pălăria îngânând către Ciungan Todor: Na, na... Iscalit: S o l y m o s i E l e k.

Increstăm documentul, fără comentar, și-l punem la răboj și noi: — „valachii salbatiei“.

Noutăți.

Cătră cetitori. Dela 1 Martie nou înainte foaia noastră apare de trei ori pe săptămână: Marța, Foia și Sâmbătă seara în formatul și mărimea de până acum. Prețul de abonament l'am statorit în 18 cor. care ne rugăm, să ni se expedese înainte. Cei ce nu vor să aboneze și plătească foaia, binevoiască a returna primul număr, spre a ne putea conforma pentru viitor. Ținem să recomandăm fraților proto-popi vrednica procedură și prețiosul serviciu, ce ni-l fac: venerabilul vicar Alimpiu Barbulovici din Șimleu și harnicul protopop Ioan Pop de la Morlaca, cari încassează toate abonamentele din tractele lor și deja în lunile cele dintâiu ne expediază bani. Dacă toți proto-popii noștri ar face ca ei, existența noastră ar fi deplin asigurată.

Știri personale. Ilustritatea Sa dl Episcop **Dr. Vasile Hossu**, în 17 l. c. n. s'a reîntors acasă din Ragusa, unde a călătorit pentru restabilirea sănătății și a nervilor sdruncinați de lunga zăcere în pat, decând cu morbul greu, în care pătimitise.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Onoratul Domn Cornel Strimbei, preot gr-cat. din Oravița a donat suma de 100 cor. pentru zidirea bisericii noastre din Comoriste. În numele credincioșilor — păstoriți cândva și de dânsul — exprim și pe calea aceasta sincerile mulțămite. Dumnezeu să-i răsplătească! Comoriste, la 14 Martie 1911. **Georgiu Balota**, adm. paroh.

Rusia și China. Din Karbin se anunță, că în China domnește un curent rășboinic în contra europenilor. Liniile ferate au fost distruse în multe locuri. La Peking se împart proclamațiuni, cari invită pe mongoli să plece de-a dreptul împotriva Moscvei.

AVIZ. Abonenții noi sunt rugați să o scrie aceasta pe mandatul postal spre a nu se întârziă expediția. Schimbarea de domiciliu sau orice greșală cu adresa — rugăm să ni-se notifice grabnic — spre a se încunjură eventualele neplăceri.

Clironomul nostru. La marile serbări ale încoronării din Londra după vestea mai nouă, nu prințul Francisc Ferdinand, ci Carol Francisc Iosif va reprezenta pe monarhul nostru. Pricina să fie, că împăratul nu s'a învoit să ridice soția prințului Ferdinand la rangul soțului — și astfel prințul, în amărăciune, s'a rugat să fie dispensat dela misiunea prealaltă.

Dr. Ștefan Erdélyi, medic în Orăștie a dăruit 50 coroane pentru fondul zidirii bisericii unite din Gerliște. Iată modelul unui adevărat suflet creștinesc! Poate servi ca pildă vie inteligenței noastre înstrăinate de Dumnezeu și de biserică. Dumnezeu să-i răsplătească insutit. Gerliște la 15 Martie 1911. **Virgil Pop**, preot.

Foamete în China. Episcopul din Shanghai scrie unui ziar german, că dintre cele patruzeci mii de credincioși, câți are, treizeci și cinci de mii neavând deja de 5 luni ce mânca, se nutresc cu frunze, rădăcini ba ici-colo și cu hoituri. În China meridiană mor zilnic câte doisprezece. Incolo peste în treaga împărăție flămânzesc vre-o trei milioane.

Un osândit flegmatic. Curtea cu jurați din Segedin a judecat unanim la strangulare pe un sodal de călțunar acuzat cu asasinat. La întrebările prezidiului de vrea să apeleze, ori să recurgă după agrafiare prealaltă, a răspuns consecvent și indiferent, că: nu.

Atentat. În apropierea comunei Zărând niște hoți au ridicat șinile dela calea ferată, ca opăcînd trenul, să aibe prilej bun de a jăfui. — Locomotiva a deraliat faptic, dar hoții au fost prinși și puși la răcoare.

Furt la un vlădic românesc. În seara de 17 Martie un necunoscut strecurându-se nevăzut în prânzitorul comun al H. S. Dlui Epp. Dr. Vas. Hossu, a furat de acolo farfuriile de argint în preț de 160 cor. Hoțul a furat numai farfuria, — se vede, că are ce mânca în ele. Până acum e necunoscut.

Școala pentru economia de casă (școala de menaj) susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiu“, deschide la 15 Aprilie n. un curs nou de bucătărie. Cursul va dura dela 15 Aprilie până la 15 Iulie. Taxa pentru elevele interne e de 150 cor., iar pentru cele externe de 120 cor. Informațiuni mai detaliate se pot primi dela domnișoara **Tullia Bogdan**, Sibiu strada Baier nr. 1.

Necrolog. † **Ioan Ilieș**, conducătorul morii Bazilitane din Blaj, a repauzat în Domnul, la 19 Martie 1911, în etate de 45 ani.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

Coresp. în L. Bine-ai venit. — Reflexiunile și impresiile chestionate ar provoca poate supărări. Rămânem senini și pașnici, — când însă va cere lipsa vom răspunde cu accent și demnitate. — „Nota ambigüă“ a fost explicată deja în nrul următor. — Scrioare merge.

Dr. B. V. „Exercițiile“ urmează.

A. G. Dacă toți s'ar gândi ca Dta — am avea și noi prospecte mai îndestulătoare. — De altcând e în interesul nostru al tuturor să reușim cu bine — Ambiția nobilă presupunem că încălzeste în primul rând inimile proștii noastre întregi.

O. L. în C. În privința asta suntem optimiști.

Dr. L. D. Avem nădejde că pilda Diale va fi urmată și de alți soți de ai Diale și cel puțin acei laici, cari păstrează încă aduceri aminte de Blaj, se vor abona la „Unirea“. Multe salutări!

PARTEA LITERARĂ.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

15

Jadwiga merse cu pași lini spre altar, ținând într-o mână rozarul, iar în cealaltă cartea ei de rugăciuni. — Avea față palidă și din ochii ei vinetii și blânzi transpira liniștea de inger a sufletului ei.

Zbisko o privia îngândurat. De multe știa, că are datorință să-și iubească regele și regina, dar până acum mai mult îi stima numai. Acum însă firea și gândirea lui de mainainte s'au schimbat cu totul!... Acum ar fi o păsărică și să zboare la hotare, unde se omoare pe păgâni de-a-valma și să-i așeze grămadă. Adese zicea în sine:

— Ar trebui să intru în serviciul lui Vitold. Căci în alt chip cum aş putea să stau în serviciul acestei femei sfinte, doar în toate părțile e liniște și pace în țară!

Nici nu îi trecea prin minte, că nu numai cu sabia poate fi în serviciul regelui. Curajos cum se credea, ar fi fost în stare ca singur să se împotrivescă hoardelor păgâne ale lui Timur. Pe un minut și-a uitat chiar și de mica Danusie. Doar Danusiei i-a promis capul alor trei germâni, iar Jadwiga era stăpâna lui rânduită dela Dumnezeu și pentru ea ar fi fost în stare să omoare o mulțime de păgâni.

Privind mereu figura sfântă a reginei, ar fi dorit să se roage și el puțin, dar nu știa și nu putea să reciteze nici „Tatăl nostru“! Rugăciunea asta l-a învățat un călugăr franciscan, dar cu puțin rezultat.

— Pater noster, qui es in coelis, sanctificetur nomen tuum, — recită Zbisko, și fiindcă mai departe nu știa, continuă:

— Doamne, Dumnezeule, dă iubitei noastre regine sănătate, viață, fericire și fii față ea mai îndurător ea cu alții...

Când s'a sfârșit misa, Zbisko se bucură mult, crezând că acum poate să îngenunchie înaintea reginei și să-și depună la picioarele ei serviciile lui. Dar îndată a urmat a doua misă, apoi a treia, căci Jagiello, care în botez primi numele de Vladislav, se îndatinase să asculte trei mise la zi.

După sfârșitul misei a treia, regina s'a retras în apartamentele ei interne, căci ea nu lua parte nici când la masa regelui și a oaspeților lui. Nu lua parte la masă, unde dignitorii înalți își petreceau veseli, distrași fiind de glumeții de curte și de alți mulți, cari cântau cu lira, sau se veseliau la auzul glumelor nesărate ale servitorilor din curte.

Bătrânul Dlugolas merse la Zbisko și îl conduse la principesa.

— În decursul dejunului tu vei fi cavalerul meu și al Danusiei — zise principesa. Astfel poate să câștigi grația și bunăvoința regelui... Cavalerul cruciat văzându-te la masa regelui, se poate că nu va face nici o insinuare în privirea ta.

Zbisko sărutând mâna principesei se întoarse la Danusia. Și cu toate că se pricepea mai bine la manuirea armelor, știa cum are să se poarte un cavaler, când di-

mineața se află lângă regina sufletului său. Se dete un pas înapoi și făcându-și cruce zise:

— Ah, Dumnezeu meu!

Danusia, puțin cam surprinsă, îl întrebă:

— Pentru ce-ți faci cruce? Doar s'a terminat misa?

— Pentru că frumseța ta de ieri și până azi s'a mărit de mii de ori.

Bătrânul Nicolao Dlugolas, ca om conservativ, nu prea iubea datinele nouă și zise:

— Ce-ți perzi vremea cu fata asta? Doar e încă mică sârmana!... E numai găscă! Zbisko palizând îi răspunse cu mânie:

— Nu cuteza să mi-o mai spui asta odată bătrânule...

Bătrânul Dlugolas zise:

— Măcar zău, mai repet odată!

Zbisko, era să se arunce asupra lui:

— Mulțamește lui Dumnezeu, că ești încăruntit! Altcum te-ași învăța cum trebuie să mori...

— Incet, încet numai băiete, dar dacă te-ași învăța eu pe tine — zise bătrânul.

S'ar fi iscat o ceartă și mai mare dacă principesa n'ar fi intervenit:

— Destul să vă fie!

Și întorcându-se către Zbisko:

— Tu ești copil și aibi minte, nu căuta cearta. Aș fi dorit pentru Danusia un cavaler mai așezat și dacă te porți tot așa, grijește, că nu va fi a ta.

Zbisko se înroși și ceru iertare principesei, dar se cugetă că bătrânul are un fecior și se va răfui cu acela, cerând satisfacție pentru vorbele tatălui. Deocamdată luă hotărârea, că nu se mai ceartă cu nimenea, de nu-l va sili onoarea lui de cavaler.

VI.

Un glas de buciim vesti oaspeților, că dejunul e gata. Principesa luă pe Danusia de mână și o conduse în prânzitor, unde o așteptau deja nobilii cavalerii și damele de curte. Principesa Ziemovit, sora regelui ședea de-a dreapta lui, iar la stânga ședea prelatul, o calitate de delegat al papei. Lângă acesta ocupă loc principele Ojolski, fiul lui Bolek III din familia de Piast.

Zbisko, era deja cu el, decând au convenit în curtea principelui Vitold. Știa, că principele e om vesel, fără gânduri și că se pricepea la manuirea armelor și în contravoinții regelui ocupă cu putere armată teritoriul stăpânit de Arhiepiscopul. Din cauza aceasta Jagiello l'a exilat din curtea sa, iar principele s'a refugiat la cavalerii cruciați, cari i-au și dat o parohie săracă în apropierea Kamensului. Aceasta însă, era puțin pentru ambiția principelui. Și văzând că-i mai conștient, ca să trăiască în pace cu cei mai puternici, ceru iertare dela regele și s'a întors în curte, așteptând, că și pe seama lui se va deschide ceva oficiu. Și până atunci voi să câștige bunăvoința regelui, cu toate că în ascuns să alipea mai mult de cavalerii cruciați. Dintre cavalerii se înțelegea mai bine cu Lichtenstein.

Zbisko se afla în apropierea fotelului pe care ședea principesa, ajunsă fără voce în apropierea cavalerului și privind la Lichtenstein, îl asemăna cu ceilalți cavalerii. Și era multămit în sufletul său.

Stătura lui subțire se pierdea aproape cu totul pe lângă aceea a cavalerilor poloni. Zbisko privea cu invidie la acești uriași, mai ales la Povala, la puternicul Zavisă și la ceilalți, cari vorbeau tare, așteptând impaciienți dejunul. Era impacient chiar și regele, care de vre-o două ori trei ori își duse mâna la cap, îndreptându-și frizura. Zbisko îndată ce privi spre rege îi veni în minte greul păcat, pe care l'a comis ieri, despre urmarea căruia i-a vorbit Povala.

— Spre norocul meu — zise Zbisko — cavalerului german, nici nu-i trece prin minte, că mă află lângă dânsul.

În sfârșit aduse prima pleasă a dejunului: supă de vin a cărei miros străbătu în toată odaia.

Carusek, glumețul de curte, ce ședea după ușă imită cântecul privighietoarei și plăcu mult regelui. Un altul umbra împrejurul meselor, imitând cu multă măiestrie zăvăitul vespilor. Mulți dintre oaspeții credeau că sunt vespi prin casă, pre când alții râdeau cu hohot și se desfătau, stând la masă.

Zbisko servia fidel principesei și Danusiei, iar Lichtenstein răsă cu hohot lovindu-și capul pleșiv cu mâinile și împreună cu el zise și Imut, principele litvan așa de tare, încât își scăpă bucătura din gură.

Cavalerul cruciat înălțase gluma nebunului și scoțând din buzunar doi denari șopti ceva episcopului, care ședea lângă dânsul.

— Nobilul cavaler îți dăruiește doi denari ca să-l lași în liniște. Spune, că vespii se alungă cu mâna, iar nebunii cum ești și tu se alungă cu băta.

Nebunul glumeț pusă banii în buzunar și zise:

— În jurul ținutului Dobgin e multă miere, de aceea s'au adunat acolo atâția nemernici, alungă-l iubite Ladislav, regele nostru!

— Uite, aici mai ai un denar — zise principele, căci ai răspuns înțelepțește; dar nu uita, că nemernicii din Malborn, cari au ocupat Dobginul, sunt vespi și nu-i bine să-i ueliniștești.

— E ușor să-i alungi cu fumul! — zise Zindarm de Moskov.

— Sau cu sabia! — adaugă Pasko Biskupitzi.

Înima lui Zbisko salta de bucurie:

Malborg era un castel mare al ordului german, iar Dobgin-ul l'au ocupat cruciații cu forță. Din vorbele aste înțelese repede, că treaba între regele Vladislav și între ordul german, va ajunge la luptă.

Cam așa se cugeta și Lichtenstein, care locuind timp mai îndelungat în Thorn, înțelegea limba polonă. Privind încruntat la Zindarm, zise:

— Vom vedea mai târziu!

(Va urma).

Economie.

Procurare favorabilă de articoli economici.

Punând în vedere membrilor noștri, că am prelungit termenul pentru înaintarea cererilor pentru împărțirea sâmintelor de nutrețuri măiestrite până la 20 Martie a. c. n. aducem totodată la cunoștința economilor noștri de pretutindenea, că subscrierul comitet este gata a mijloci pentru orișicine i-se va adresa, procurarea articolilor economici amintiți mai jos, lângă cari însemnăm și prețul:

Sămânță de iarbă engleză, 1 kilogram 72 bani.

Sămânță de iarbă franceză 1 kgr. 2 coroane.

Sămânță de luțernă 1 kgr 2 cor. 60 bani.

Sămânță de trifoi roșu 1 kgr. 1 cor. 90 bani.

Sămânță de napi „Mammuth“, roșii, mari 1 kgr. 82 bani.

Sămânță de napi „Obendorf“ galbini, rotunzi 1 kgr. 96 bani.

Sămânță de napi „Eckendorf“ roșii, 1 kgr. 92 bani.

Sămânță de ciapă „Zittau“, uriașă, galbină 20 grame 60 bani.

Sămânță de ciapă „Braunschweig“ 20 gr. 60 bani.

Sămânță de ciapă „Rocca“, 20 gr. 40 bani.

Sămânță de ciapă „Madeira“ 20 gr, 60 bani.

Sămânță de salată „Matador“ timpurie 20 gr. 24 bani.

Sămânță de salată de eamnă „Nansen“, 20 gr. 24 bani.

Sămânță de pătrânel de toamnă 20 gr. 10 bani.

Sămânță de pătrânel lung „Znaimer“, dulci, 20 gr. 10 bani.

Sămânță de morcovi de vară „Nantes“, 20 gr. 24 bani.

Sămânță de morcovi de toamnă „Weseler“ 20 gr. 20 bani.

Sămânță de ridichi de vară „Stuttgart“, albi, timpurii, 20 gr. 10 bani.

Sămânțe de ridichi de Maiu, mari, albe 20 gr. 10 bani.

Sămânță de ridichi de iarnă, negre 20 gr. 10 bani.

Sămânță de ridichi de iarnă albe 20 gr. 10 bani.

Sămânță de castraveți de „Paris“ 20 gr. 30 bani.

Sămânță de varză „Braunschweig“, uriașă de iarnă 20 gr. 24 bani.

Sămânță de călărabe (gului) albe, timpurii 20 gr. 40 bani.

Sămânță de călărabe de toamnă, vinete 20 gr. 24 bani.

Sămânță de mazăre „Bismarck“ timpurie 100 gr. 24 bani.

Sămânță de fasole de Iulie, 100 gr. 30 bani.

Sămânță de fasole „Mont d'or“ galbină 100 gr. 40 bani.

Sămânță de patlagele (paradaise), „Prezident Garfield“ 1 kgr. grele, 20 gr. 1 cor. 40 bani.

Sămânță de patlagele „Ficarazzi“ foarte timpurii 20 gr. 40 bani.

Sămânță de paprică sârbească 20 gr. 10 bani.

Legături de altoit „Raffia“, 1 kgr. 1 cor. 20 bani și 10 kgr. 10 cor.

Funii de „Cocos“ (de legat altoi) 1 kgr. 1 cor. 20 bani și 10 kgr. 10 cor.

Rășină de altoit, fluidă 1 cutie à 125 gr. 50 bani, à 250 gr. 1 cor. à 30 gr. 20 bani.

Doritorii, cari vor trimite la adresa subscrierului secretar, prețul, cum și 20 bani pentru buletinul de expediție și pentru pachetat 4 bani taxă de înmanuare postală și 10 bani pentru osteneală, drept dăruire pentru un scop de binefacere, — vor primi articoli comandați cu posibilă grăbire.

Sibiu, 3 Martie 1911.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu.“

Pant. Lucuța,
prez.

V. Iordășian,
secretar.

Posta Administrațiunii.

Nyarádbálintfalva pe 1908. Rugăm să ne trimiteți și restul. *X. Y. Z.* pe 1908. Adaugem aceeași rugare. *Gyóbfalu* pe 1910 sem. 2-lea, *Merisor* pe 1910. *Slâmnice* pe 1911 trimestrul prim. *Oláhgyárús* pe 1911 trimestrul prim și al doilea. *Ciulamare* pe pe 1901 Rugăm a ne trimite și restul. *Sântana-de-Mureș* pe 1899. Cerem și restul. *Comana-inf.* pe timpul din 1/12 1909 până în 1/6 1910. Rugăm și restul. *Riușor* pe 1911 trimestrul prim și al doilea. Tractul *Crasna & Vălcău* pe 1911 trimestrul prim și al doilea. *Grind* pe 1910 sem. 2-lea. *Marca* pe 1911 trimestrul prim. *Ghilad* pe 1907—1910. După ce spesele ni-s'as înmulțit, nu mai putem. *Telechirecea* pe 1908—1910 *Tăuni* pu 1911 trimestrul prim, și al doilea *Șuramiciă* pe 1910. *Budinț* pe 1911 trimestrul prim și al doilea. *Simând* pe 1911 trimestrul prim și al doilea. *Cuhe* pe 1911 trimestrul prim. *Czente* pe timpul din 1/7 1909 până în 1/7 1910. — Vă rugăm și pentru rest. *Dr. V. M. Sascamont* pe 1910. *Mizcreac* pe 1906. Vă rugăm și pentru rest. *Cucerdearom.* pe 1908. Adaugem aceeași rugare.

Bibliografie.

A apărut:

„*Foiaia scolastică*“ revistă pedagogică. Nr. 6. An. XIII. Sumarul: Traian Șuteu: Părerile Dlui Dim. Draghicescu, despre caracterul sufletului românesc în trecut și prezent. — Marian Sas: Cari sunt cauzele de în multe comune bisericesti nu se pot adapta edificii școlare corespunzătoare și modul cum s'ar putea delătura acelea cauze. — Al. I. Sighișoreanu: Datoria preotului și învățătorului afară de oficiu, în legătură cu tovarășile economice. — O lămurire binevenită. — Al. Ciura: Spre necunoscut. — Oficiale. — Abonamente achitate. — Posta redacțiunii.

„*Luceafărul*“ Nr. 6, 1911 cu următorul sumar: Oct. D. Tăslăuanu: Șezătoarea scriitorilor români. — Cincinat Pavelescu: Un album (poezie). — Victor Eftiniu: Înșiră-te, Mărgărite... — Z. Bârsan: Cântece (poezii). — G. Rotică: Cântec (poezie). — I. Agârbiceanu: Întâlnirea. — I. U. Soricu: Întrăinare (poezie). I. Borcia: Shakespeare: Iuliu Caesar. — G. Bogdan-Duică: Cronică teatrală: I. „Biruință“, de A. Herz; II. „De Ziua mamei“, de Mihail Sadoveanu; III. „Înșiră-te Mărgărite“, de V. Eftimiu. IV. „Păr de lup“, de C. Rădulescu-

Motru. — Cronică: Șezătoarea scriitorilor români. Petrecerea cu jocuri naționale. Valoarea traducerilor. Ditr'o statistică școlară. Concertul Reuniunii rom. de muzică (T. B.). — Posta redacției. — Ilustrațiuni: Grigorescu: La Granville.

„*Glasul Unirei*“ de Virgil Pop, preot român unit. Prețul 20 fileri. Venitul broșurei e destinat pentru fondul zidirii bisericii unite din Gerliște. Se poate procura dela autor în Gerlistye (u. p. Krassova, cott. Krassószörény.)

Antologionul sau Minețul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie.

Prețul tomului I. legat în piele și eu copcii este 32 Coroane.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suctu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5•30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5•30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7•30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7•30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1•50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericesti pentru biblioteci. — Să afă de vânzare la Librăria sem. teol Blaj—Balázsfalva.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru F. C. Domșa. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:

I. *Moartea.*

II. *Jalea neamului.*

III. *Funerariu*

IV. *Postum.*

V. *Epilog.*

Este o carte vrednică de memoria marei noastre Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii și neamului.

Prețul unui exemplar, pentru abonați: 6 cor., pentru neabonați 7 cor.

NOTĂ: Pentru ușurarea administrației, abonaților se trimite cu rambursă. Aceia dintâi stimați abonați, cari ar dori să nu li-se ramburseze, sunt rugați să anticipe prețul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto și recomandare!

Comandele se pot face la

Adresa: *Albumul Bunea* — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecské** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto
Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Doctorul de casă
sau

Dictionarul sănătății,

impodobit cu 315 chipuri, de Dr. Vasile Bianu. Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfixii, epidemii, contagiuni, microbi, nevrose, pinotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă. Igiena etăților și profesiunilor, igiena cură. Na simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, hidroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

Este indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. **Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.**

2. **Planul de învățământ și îndreptarul metodic.** pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Fă-

găraș. Aprobat din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80
" " " doi " 120
" " " trei " 160
plus 20 fil. porto pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se dorește un orar pentru școala cu un învățător, ori cu mai mulți învățători — Altcum se trimite întreaga colecția, ce costă 230 cor. franco.

Atragem atențiunea oficiilor protopopești și parohiale, precum și-a învățătorilor noștri din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orășii mari și din dieceza Lugos—Lugosului asupra hotărârii conferenței Episcopicești din 7 Septembrie 1909. Nr. 6693; prin care atât **Orarul**, cât și **Planul de învățământ** și **Îndreptarul metodic** sunt obligatoare pentru toți.

Comandă se pot face la **Tipografia Seminarială.**

Dr. Iuliu Florian: **Credința ostașului** rugăciuni și învățături folositoare pentru ostași. Păr. capelan militar face un neprețuit serviciu tinerilor noștri țărani, cari sunt înrolați, când către să-i țină în frica Domnului și să-i apere de ispitele celui rău, jurnându-le în mână o cărticică de rugăciuni anumite compuse pentru ei. Cărticica frumos tipărită la „Carmen” în Cluj, cu peste 100 pag. costă numai 20 fil.+5 fil. porto. și se

pot comanda dela autor din Cluj, Szent-egyház u. 21.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. **Prețul 30 bani.**

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa**
Redactor respons.: **Augustin Gruția**

Cadon de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărimă 44/68 cm.

Se află de vânzare la **Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj.** — Prețul freat **220 cor.**

A VIZ. Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am început praxa de **dentist** în Blaj Casa capitulară vis-à-vis de reședința metropolitană. Cu stimă: **Virgil Muntean, dentist.**

(23) 9—?

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU
Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.
recomandă

Asigurări împotriva focului
pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață
(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4.881.168 13
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4.571.085 51
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112.045 412 =
	viață	10.847 132 =
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2.309 387 =

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(26) 7—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de soave de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

27 7-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal ia tonul unui clopot de 451 kg. făcut după sis emul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea soavelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de teace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.